

Тувиңия Республикасының
ЕМБЛИОТЕНА
ИИ А. С. Бушнина

Республиканың нийти-лел-политиктиг солуну

Декабрь 12—Россия

Конституциязының хүнү
АМЫДЫРАЛЫВЫСТЫҢ
ҮНДЕЗИН ХООЙЛУЗУ

ШЫН

Солун 1925 чылдың август 31-де үнүп эгелээн

№ 205 (15425) ◆ 1994 чылдын декабрь 10, суббота

Ат салган шагы 22.00 ± Садар өртөзө 200 рубль.

ПРЕЗИДЕНТ ЧЭТ-КЕ ЧОРААН

Дуза херек

Кызыл. Соок кыш келген-биле холбаштыр республиканың кочууннарында, суураарында база Кызыл хоорайда оодаг-чылдылга тогтерин ажалында чамдык чедир кылдырмай турар болган шийтирээр укурдуг айтырлар ам-даа аюот эвес. Благия Ак-Дуварактын төп чылдылга чериде биче эвес, хемчээлдик өкмөдүл кылдыр чедир турар. Благия аңда тургускан 8 котел бо хүнүрге чедир долу күчүзү-биле ажалда чадал турар. Оң кол чылдыгааны — артык нектерин, дериг-херекселдерин чедипшеш болган чайы үеде кылыш күш четтинмей барган ажалдар болуп турар. Оон аңгыда ам дериг-херекселдерин сакшы алыр акша-төгерик чедиппей турар, чамдык чүдүлгени Тываның иштинден, ха-

рым-даа ырак-уак хоорайлардан тың алыры белен эвес болуп турар. Благия-даа болза Тыва Республиканың Президентизи, Чазза болган тус черлер чагыргалары чурттакчылар, ажалдаар черлерин чылгы-биле хандылар, суг-биле үзүктелдирбес дээш улуг күштү үндүрүп, аңаа хай акша-төгерикти чарыпкан, курдавырларын улур тыгтынып келген болган ол ажал ам-даа уламчылап турар. Тыва Республиканың Президентизи Ш. Д. Ооржак Москва болган даштыкка ажалдааның соода келгеш, Кызыл хоорайның чылдылга-энергия төвүнүн чедип, оон амгы хүнүрде байдалы-биле танышкан. Чылдылга-энергия төвү-

нүд ажалчынары, специалистер болган оон удуртудгазы бо кышты эки эрттирер дээш хой ажалдарын кылыш чоруткан. Хоумуру хүн бүрү курдавырлап, улур сөөртүп турар. Благия-даа болза хоорайның чамдык албан черлери, организациялар, бүүдүрүлгелер аразында санажыганыш ой-тавында чорбайн турарында болган акша-төгерикти чедипшешкенден ук оодагы төвүн өрө-ширге таарыштырып турар. Оон чылдыгаанында чылдылга-энергия төвү «Красноярск-ерго» каттыжышканынга болган «Кан-Хем» хоум-дун разрезинге өрөшү болуп артышкан. Благия-даа болза, республиканың Чазза найза-сылаадын бүүдүрүлгелерин чылгы-биле хандылар дээш тодарагы хемчегерин аң турар.

Ук бүүдүрүлгелеринде бо хүнүрде электри шимчедикчилери, наасатар болган оода даа дериг-херекселдер тутула херек. Ону салгып, тып алырынга база-ла акша-төгерик херек бооп турар. Чүге дизе чамдык дериг-херекселдер үрелир болза, бүүдүрүлгелер чылгы чок артып каап болурун айымы тургустунуп келди. Благия Президент чугула херек дериг-херекселдерин курдавырнын тыгтынып алырының талазы-биле бүүдүрүлгелерин сакшып кинген. Оон аңгыда хөмүрүнү курдавырын улам көвүдөдир болза эки дээрин специалистерге сандырып чугаалаан. Чүге дээш бо кыштын Тываның болган Сибиряк чамдык дөвискээрлерин улур соок

бурунуң магадыламы бар. Бо дугайында сипониктериниң дыңнадык солуннара парала, радио, телевиденеге чугаалаан болгай. Чокта чаа «Тувинская правда» солунга хоорайның чамдык бажынарынче чылдыгы багы берип турарының дугайында чүүп үнгөн. Благия моон чылдыгааны чүдөн болуп турарын база сайгарып көөр дээш Президент аңаа чораян. Ол баштай бүүдүрүлгелерин ажалчылар коллектив-биле чугаалаашкан, оларның нийти ажал-хоонуну дугайында сонургаан. Чогул оларның талазында улур хоумдаар чок акша-шалыңын үе-шаанда аң турар. 12 котелдү бежи доктаамал ажалдап турар. Окскалдериниң чамдык сентелгезин улур чорудуп турар. Хоорайже үнгөн сугун

Декабрь 12 болза, Россия Федерациязының, оон национал республикаларының, автономнуг облазының болган округтарының, крайларының, областтарының, районнарының, хоорайларының, суурларының төөгүзүңге аалдарыг хүн болуп, хей чылдарда артар. Бир чыл бурунгаар, Россияның барык бүгү дөвискээринге кыштын баштайгы айының соок, шуурганың, чамдыктарыңа каан аяс хүнүнде — декабрь 12-де чурттуң бүгү чоңунуң Конституция талазы-биле референдуму болган. Россия Федерациязының чаа Конституциязын (Үндезин Хоойлузу) күштүг болдуруп хүлээп алыр бе азы ону хүлээвес бе деп дорт айтырыг бадылаар эргелги хамааты бүрүзүңү мурнунга ыңчан салдырган турган.

Россияга социал-политиктиг нарын байдалдарының, яны бүрү партияларының, политиктиг ажал-дакчыларының аразында чидик демселдин, эрге-качкырганын чер-чер болган федералдык органиа-рынга сонгулдаарының үезинде референдум болган. Аңаа киришкен сонгулчуларын хей нурузу Россия Федерациязының чаа Конституциязын күштүг болдуруп, хүлээп алыры дээш боттарының бадылаашкынарнын берген. Благия амгы Конституцияныс бүгү чоңунуң бадылаашкыны-биле калбак демократтыг арга-биле хүлээп алдыган.

Референдум мурнунда Конституцияны белеткээр, сиредир талазы-биле кайгамчык чымшыгы улуг ажалдар кылдырган: оон төлөвилдин бүгү чоң чугаалажып көөр кылдыр солуннара баш бурунгаар парала, чурттуң дээди хоойлуудулга органиандан эгелээш, РФ-тин субъектилер удуртукчуларының чөвүлел хуралдарында чедир Үндезин Хоойлуң төлөвилдин каш-даа уаа сайгарып көргөн, хамаатыларының, политиктиг партияларының, шимчээшкынеринин, федерация субъектилеринин саналдарын барымдалашкан, аңаа хей сангың немелделерин, өскерилгелерин, эдилгелерин кинген, эвээш эвес казылданы кылган, адактың сөөлүнде аңаа ат салырының байырлыг ёзуула Москва болган.

Россия Федерациязының чаа Конституциязы — оон бүгү дөвискээринге 1993 чылдың декабрь 12-ден бээр шууг күштүг болуп эгелээн Үндезин Хоойлузу дараазында чалгының сөстөр-биле бриги арнын аяктыган.

«Бүүдүң черинге нийти салым-чол-биле каттышкан Россия Федерациязының хей национал улuzu бистер, кижиңиз эгелерин болган хостуун, хамааты тайбының болган чөпшээржилгени БАДЫТКА-ВЫШААН, төөгү талазы-биле тургустунган күрүнө чангыс эвин ХЕВЭЭР АРТТЫРЫП, улустарың ден эргелиңиз болган бот-башкар-тыярының нийти хүлээп көрдүңиз принциптерин БАРЫМДАЛАП, Ада-чуртувуска ынакшылды болган хүндүткелди, буюнныг чаагай болган чөптүг чоруктарга идеялды биске дамчыдып берген бурунгуларывыстың тураскаалын САГЫНМЫШААН, Россияның бот-догуннаан күрүнө төрө-ёзуун КАТАП ТУРГУЗУП, оон демократтыг үндезининиң катгылыш чогуң БАДЫТКАВЫШААН, Россияның чаагай чоруну болган чечектелишкынин хандырының ЧҮТКҮВҮШААН, бүүдүстүң Төрүн чуртувус дээш, амгы болган келер удеги салгалдарын мурнунга харысалгавысты МЕДЕРЕП БИЛБИШААН, дөлегей нийтилежилгезиниң кезээ болуп турары-высты билеп БОДАВЫШААН, РОССИЯ ФЕДЕРАЦИЯЗЫНЫҢ КОНСТИТУЦИЯЗЫН хүлээп ап тур бис».

Россияның бүгү хоойлурун Конституцияны чигези-биле удуртулга болдурушан, хүлээп алды-нып турар. Благия чурттуң Конституциязы оон бүгү хамаатыларының, кандыг-аа албан черлериниң амдыралының база ажал-чорудулгазын Үндезин Хоойлузу болуп турар. Россия Федерация-зының бүгү хамаатыларының националындан, сөөк-языындан, эр-херээжинден, назы-харындан, эртем-билинден, шажын-чүдүлгезинден, эт-хөргөн болган социал байдалындан, политиктиг үзөл-бол-далдарындан, кайда чурттап турарындан хамаарыл-га чокка, оларның ден эргелин, хамааты хостуг чоруну, эрге-ажактарын РФ-тин Конституциязын магадылап, күрүнө мурнунга, өг-бүлезинин мур-нунга, хоойлу мурнунга хүлээлгелерин тодарагылап турар.

Чаа Конституцияны хүлээп алганындан, күштүг болдуруп бүгү чоң бадыткаанындан бир чыл дүргүзүңдү чурттап тур бис. Бо эрткен үе Россия-ның чоңунга, ылаңгы бөдүүн кижилерге, оларның аразында пенсионерлерге, инвалидлерге, херээжен-нерге, сургуул болган студент аныктарга, бичин чаштарга шыңгы шыгалданын чылы болган. Чуртта чоңунуң амыдырал денелинин кудулааны, ажал чок чоруктуң көвүдээни, акша-төгерик үне-зинин келдерг чывазыаны, өрткерттерин дендин өскени болган өзүл-даа турары кымга-даа чажыт эвес. Красноярск крайының чокта чаа 60 чыл бол-ганыңа кээп чораян Россия Федерациязының Ча-зааның Дарганының оракалчызы Юрий Яровтуң дөмөглөгүн өзүгаар алырга, амгы уде Россияд ийи миллион ажыг ажал чоктар бар, РФ-тин Эко-номика яамызының тускай эртемниглеринин баш бурунгаар санап көргөни өзүгаар алырга, Россия Федерациязынга ажал чоктарын саны 1995 чыл-да 5 миллион кижи чедир өзер деп турар.

Рынок харылзааларынче шилчиринин чеже-даа бергелери турза, Россияның чоңу, улуг-биче назылыг хамаатылары эп-найрадыг бир дем-биле чурттавышан, амыдыралывыстан Үндезин Хоойлузу өзүгаар, ында хоойлуужуукан улуг эр-гелеривисти, хостуг чорууусту, социал магадыла-лывысты долу ажыглышкан, бистин үлүг-хууус-ка таварышкан бүгү бергелерин ажал эртеринин идеялы бар. Кол чүүл — Конституцияны бүгү хамаатыларың хүндүлгө, чигези-биле сакгыры, оон негелделерин чагылыш чокка күөседирин бо-лур.

Кызыгаардан репортаж

ЧАНЫМАЙДА — ЧАЛЫЫ НАЗЫН

Бийск. Дүннүң карангында эртен тулчуш-кунга шериг профессионал денселдин, маадыр-дыг чоруун көргүскен Россия Федерациязының Маадыры Вячеслав Токаревтин төрөөн хоорайны-че ужуп олур бис. РФ-тин Кызыгаар шериглеринин Кол командирының оракалчызы генерал-лейтенант Н. Н. Бордюко, Забайкальенин төлөөл-ери генерал-лейтенант А. И. Еремин баштадыр Чи-та хоорайның солун черлеринин, телевиденис бол-гаш радио компанияларының бөлүк журналистери, Тывада кызыгаар кезээниң төлээзи база мен бир бөлүк апардык.

Кызыгаар дээрге бүүдүп система, чүгле чөпсөктүг да-йынчылар эвес, наады бол-ган доскуул черлериниң тос башка хейрлеридир. Кы-зыгаарыларда «МИ-8 Т», «МИ-24» вертолелтар бар-даа болза, сөөлүг моельдин «МИ-8»-тери колдаан. Хай-гыыл чорударыга, экономика зоназын патрульдаарыга «АН-24», «АН-72», самолел-тары ажыглап турар. Ужу-ду олурар хөлөгис — «АН-24», Бийскке чүгле оң шаа кизи болдувус. Чогум эңде хайрадыг чүгүвүс — «Маадырның Алдын Сылдызы». Оон муруну чарында тышпн күш четтинмей барган бир хавына база бар. Ол дээрге «Хууда маадырдыг чоруну дээш орден. Ол шавналын бажинде база Президент Борис Ельцинин ады сал-дынган.

Удаада «Хууда маадырдыг чоруну» дээш орден-биле шаа-наткан. Благия аңаа орден-хавына тышпн хамаанчок, аш-чөм, чөпсөк бөшү чедир-арганы тышпн болду-рас ма турган. Кандыр-кашпа-оран-биле хостуг артыгар байдал тайбын-даа үеде болдувумасын кончуг эки билдирим аржаж. Ийгили-гууда 500 кижи санын, «Боевиктерин» удурлангыч чылдар оон тургустарыңе дү-не када халдаашкын кылган. «25 Маадыр» биле амгы шаңгың хай-дам бөшү эсти-хайың турар чөпсөктүг күжү-биле демисел ханын, чидик болган. Харың-даа бистин алдан-маадырлары-выстың төөгүзү сагышка кирип келир-дир. «Боевик» бүрүзү хүнүнү чыгың дашкың болган нийтиң кор-далчылар хандырып турар. Чүгө чөмгө бөшү бир «Боевик» үш долларың алыр. Ол байдалга Токарев кым-да-лаа артык билдир.

Бөдик тургустарың ээлеп алган удурлангычлар заста-ваның от топкаларын хүл ылабаар деп баарга, балыккаан Вячеслав Токарев, шымырак хуржир салым-чалангың тыва мөгелеривис дег, карак чывет аразының аргаларың ажыглап каапкан. Халдакчылар, изириңкен уу-биле, бар күжүң Маадыр өр-бүнү тургустуңе бүүдүрүлгө. Тиндөлгө бөш чүс кижиге до-раап чедип келген ышкан сагыңдарган. Благия чүвө кайда болур ийи! Кызы-гааркыларың артык кур-далары күш четтирбей бар-

ган. Хей чидиргеге тавар-рышкан, чөгө төнгөш, хан-рыксырап дайыштар афган талажы ырай берген. Дайышчылар командириңиз олур мөчүдүңгө дигир артык чурктеринин ханызындан мөгөйиң турган. Россия Федерациязының Маадыры В. И. Токаревтин ады-незинге «Маадырның Ал-дын Сылдызын», «Хууда-маадырдыг чорук дээш» ор-дениң хүдөөдүн бээринин ёзуламы Бийск хоорайның Кулчура Ордузуңа эртен. Ордуңуң ишкери Кызылда В. Юк-өөк аттыг хөгжүл-гени тыратыңдан-даа алгыг чорду. Мөгөйиң келгенер сиңишпанын турду. Ажы-шүжүвүстү үдөшүн турарыңа угаан-болданы, соткал-сакгының чингеп тур деп оолдуң нези чугаалап турду. Бийск хоорайның чурттакчы-лары 240 муң ажык турар. Район төвү бо чер улуг олу-рулгелери, үлөштүрү-биле ма-галдыг, Рынок харылзаалары, биске дендергө, элзи шаңкы-чыгың берген изилыг.

Шынап-ла, күрүнениң, чоң-пуд херээ дээш, барак кызып чоруурлар бүүдү бурунунда бар. Чанымайда салым назын чүгле «Синистер» салып чоруп турар эвес, кижизик харылзааларың чаа «тудуун» тыва-даа, орус-даа дылдыг Токаревтин тудуп эгелей бер-ген...

Аранчор ОКСУР.

УЛУГ ХУРАЛДЫ ТУРГУЗАРЫ АРТКАН

Энпр чылдан тура, Тываның Конституциязын хүл-ээп аларының оракалчы мурнунда-ла, Улуг Хураал дугайында аңгы-аңгы чугаалар, маржыгалар үнүп тургустула. Бо талазы-биле болгалдар ийи аңгы апар-ган: чамдык улуг Улуг Хураал херек дээш, а оон херээ чок, артык структура-дыр ол деп турар кижизик-те база бар. Ам бо маржыгышкынарга улуг сек салдыган хире, чүге дээш декабрь 7-де Дээди Ху-ралдык сессиязыңа Улуг Хураал дугайында Тыва Республиканың хоойлузу хүдээп алыдыган.

Бо хоойлузу хүлээп алы-рының бетиле депутаттары оон каш-даа катан сайгарган, харыла-даа парламент дым-нашкынар деп чүвени-даа органиастагылаан. Сессия-га хоойлу төлөвилениң ча-лазы-биле дыңнадып кылдып турган депутат Бадары Се-дег республиканың топ со-луннары Улуг Хураал дугайы-нда ажал чорутулаан деп шүгүмчүлөөшпөгө чөпшээр-жикес-тир мен. Көжи бо-дап көөргө, хоойлу төлөвиле-линге хамаарыштыр тайыл-быр ажалды чорудары — де-путаттарың боттарының хүдээлгөзү болду деп.

Ажыктарың хаара тудуп тур-ар айтыргаларың Тываның, Россияның эрге-чамгырга бол-ган башкарыла органиа-зы-ла, бүгү дөлегей органиа-зы-ларга тургузар эргелин. Ол ышкан Улуг Хураал Дээди Ху-ралга хоойлу саналдан болур. Оон-биле черестетип Улуг Хураал эрге-чамгырганың күрү-не органиа-зын болган тус-бот-башкарлыгының ний-тики ажал-херээчиге холга-лар арте чок.

Улуг Хураалды харылаар айтыргаларың көрүп тура, маңа депутаттар элзон хей саналдарын бергилээш. Чам-дык депутаттар Улуг Хураал чүгө Конституцияда бижик каан эрге-хүлээлгелерин эл-зон болур, оон өске чүгү-даа кичаар эргелиң чок дээш ут-калыг чүдүдериң-даа чугаала-лап турдулар. Харың-даа оң эргелерин калбартыр, дө-лөгүчөр болза, Дээди Хураал-ды (парламенттиң) дүжүр өк-таар деп-лаа шийтирбей бер-зе калчардып, мындагы-даа чиг-элдерин үнүп тургулаан. Эске талазында, Улуг Хураал-ды тургузуп алган болганда, оон калдып-бир ажыш көөр алаар-ла болгай.

Улуг Хураалды хөпшөрлөп тургузарыңды айтыргаларың депутаттар ажыгында элзон хей саналдарын бергилээш. Чам-дык депутаттар Улуг Хураал чүгө Конституцияда бижик каан эрге-хүлээлгелерин эл-зон болур, оон өске чүгү-даа кичаар эргелиң чок дээш ут-калыг чүдүдериң-даа чугаала-лап турдулар. Харың-даа оң эргелерин калбартыр, дө-лөгүчөр болза, Дээди Хураал-ды (парламенттиң) дүжүр өк-таар деп-лаа шийтирбей бер-зе калчардып, мындагы-даа чиг-элдерин үнүп тургулаан. Эске талазында, Улуг Хураал-ды тургузуп алган болганда, оон калдып-бир ажыш көөр алаар-ла болгай.

«Ол кандай чор?» — деп сонургаарың: — «Ажык-алууду тургусту-ларын Дээди Хураалга дыңшап эгелээн бис — деп харылаар болду. Черде ыңчан болдуң ажалың алган адырында ажал-аңгы кандыг бай-далдыг турарын мындагы хөпшөрлөп откеткен берип ту-вар болза, ында артык чөмгө чок хире, Харың-даа ол от-чөдүп удуртукчулар чоңга

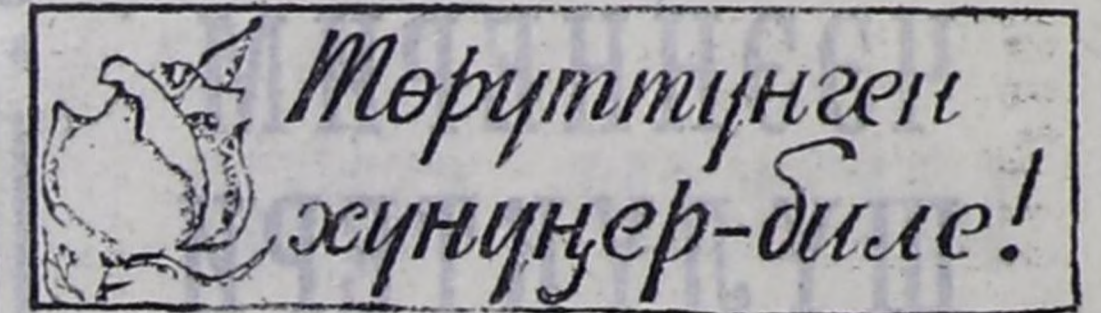
кабак дыңнадыры-биле со-лунга парлаларың таарыма-лыг чадалас. Радио ыңтава-зының, телефон харылзаа-зының, телефон харылзаа-зының багайың чылдыгааны чүдө болуп турарың дээш Чоңуң чоңга илөткөн бээр күзөгүң.

Дүүп хүн сессия болуңуң ажалың уламчылаан, чүгүр чугаалашкының дараазында чоңуңкуларга дыңшалып бис. Надежда ЭРГЕП.

Организацияларын, бүдүрүлгелерин болган албан черлериниң 1994 чылдын декабрь 12-де канчаар ажалдарының дугайында Тыва Республикасының Дээди Хураалының таймдырлары болза, Россия Федерациязының Президентизипин 1994 чылдың сентябрь 19-та үндүргөн № 1926 Чарлың өзүгаар декабрь 12-ин Россия Федерациязының күрүнө байырла-лынын хүнү кылдыр чарлаан. Благиям 1994 чылдың декабрь 12-ин Тыва Республика-га ажык хүнү эвес кылдыр, Россия Федерациязының Кон-ституциязының Хүнү — байырлап хүнү дыштаныр хүп кылдыр доктааткан. Республиканы болган кочууннарың хоорайларының база чурттакчылыг черлериниң амыдыралын хандырып турар кол-кол объектилерин ажал-чорудулгазын ханды-рар укурлууг ажалың соксадып болбас бүүдүрлө черлери ол хүн доктаатынган чурум өзүгаар ажылдаар. Тыва Республиканы Дээди Хураалын парлапта албаны. ТЕЛЕКОРҮКЧҮЛЕР. НИҢ КИЧЭЭНГЕЙИНГЕ. Декабрь 13-те Тыва телевиденинин «Прези-дент-биле бир шак» деп ээлчеглиг дамчыдыл-ганынга Дамчыдылга 18.00 тизи Ш. Д. Ооржак кир-тир. Дамчыдылга 18.00 шакта эгелээр.

«Шын» солун неделя дургузунда телекөрүкчүлөргө

(Декабрь 12 - ден 18 - ке чедир)

ВИДЕОВИДЕНИЕ
ДЕКАБРЬ 12
БИРГИ ПРОГРАММА «ОСТАНКИНО» канал
9.00 Якут цирк.
9.30 Золушканың чанынга балга.
10.00 Концерт.
11.30 Экономика болгаш реформалар.
12.00 «Дагаа оолдарын күзүм санаар. Телефильм.
12.25 Күзөлдүн трамвайы.
13.15 Уран-чечен фильм «Бистин бакчысы».

Вторник
ДЕКАБРЬ 13
БИРГИ ПРОГРАММА «ОСТАНКИНО» канал
6.30 Эрген.
9.00 «Топо Джа-джи». Мультсервал.
9.25 «Черлик Роза». Телесервал.
9.50 Чүү? Кайда? Каян?
10.55 Чапсар.
15.51 МЕДЭЭЛЕР.
16.00 Домосолька.
16.40 Уругларнын бистин аравыста...

Среда
ДЕКАБРЬ 14
БИРГИ ПРОГРАММА «ОСТАНКИНО» канал
6.30 Эрген.
9.00 «Топо Джа-джи». Мультсервал.
9.25 «Черлик Роза» Телесервал.
10.00 Аян-чорукчулар клубу.
10.52 Пресс-экспресс.
10.55 Чапсар.
11.52 МЕДЭЭЛЕР.
16.00 Көр, дыңна.
16.20 Харышлар.

Четверг
ДЕКАБРЬ 15
БИРГИ ПРОГРАММА «ОСТАНКИНО» канал
6.30 Эрген.
9.00 «Топо Джа-джи». Мультсервал.
9.25 «Черлик Роза». Телесервал.
9.55 М. Таратута биле Америка.
10.25 «Орус черниң аялгалары».
10.47 Пресс-экспресс.
10.55 Чапсар.
15.60 МЕДЭЭЛЕР.

Пятница
ДЕКАБРЬ 16
БИРГИ ПРОГРАММА «ОСТАНКИНО» канал
6.30 Эрген.
9.00 Сааскал.
9.20 С. Прокофьев. «Шети биле берү» деп симфониялык тоол.
9.50 Воуатна болгаш дуалаш.
10.20 Мультфильм.
10.42 Пресс-экспресс.
10.50 Чапсар.
15.50 МЕДЭЭЛЕР.
16.00 Тоолдарже аалдашкын.
Уран-чечен фильм. «Милли-

Суббота
ДЕКАБРЬ 17
БИРГИ ПРОГРАММА «ОСТАНКИНО» канал
7.30 Ажыл-херекчи кижиниң суббота эртеги.
8.15 Моторлар делегейинде.
8.45 Пастырына созу.
9.00 Джунгльдерини кыйгызы.
9.30 ДЕЛЕГЕЙ.
11.00 Эртеги почта.
11.30 Сейз медицина.
12.00 Ууктетиштин чокка.

Воскресенье
ДЕКАБРЬ 18
БИРГИ ПРОГРАММА «ОСТАНКИНО» канал
8.15 Олмуштың эртеги.
8.50 Спортлото.
9.00 Марафон-15.
9.30 Эртеги эрте.
10.00 Политон.
10.30 Амдызында шупу бакчыда.
11.00 Эртеги сыдыс.
11.50 «Эң демек алаа-биле.
12.30 Киношын. Уран-чечен

КИНО
ДЕКАБРЬ 10-ДА
«НАЙЫРАЛ»: «Ынакшыл»
9.30, 11.40, 13.50, 16.00, 18.10
Кызыл хоорай. Красноармейская, 100. Индекс 667000
Тургузукчулары: ГЫВА
РЕСПУБЛИКАНЫН ДЭЭДИ
ХУРАЛЫ ЧАЗАА БОЛГАШ
О ИУННУН КОЛЛЕКТИВИ
Кол редактор
В. Ф. ЧАДАМБА

15.00 МЕДЭЭЛЕР.
15.10 Демократиянын таварыгы. 10-гу (түнөө) серия — «Кайнар чоруп ор сен, демократия? Кийиниң эргелериниң талазы-биле төгерик стол».
16.20 Хоккей. БХЛ чемпионнады. «Крылья Советов» — «Спартак».
17.05 Уран-чечен фильм.
18.20 Сыдыс шагы.
19.05 Москва алаанга тутчушкун байырлалына тураскааткан концерт.
20.40 Тамчыктыг удунар, чаштар.
21.00 МЕДЭЭЛЕР.

16.52 МЕДЭЭЛЕР.
17.00 Джэм.
17.20 «Элен болгаш оолдар».
17.52 МЕДЭЭЛЕР.
18.00 ЧЕДИР.
18.30 СБ-нин тывызымы.
18.45 Кым дэрге кымыл. XX век. Ф. Пешелли.
18.52 МЕДЭЭЛЕР.
19.00 Шактың бедни.
19.25 «Черлик Роза». Телесервал.
19.55. В. Познерниң автор программазы.
20.40 Тамчыктыг удунар, чаштар.
21.00 МЕДЭЭЛЕР.
21.40 Баштайгы холдардан.
21.50 «Ш мушкетерлар»

16.52 МЕДЭЭЛЕР.
17.00 Тин-тоник.
17.20 «Элен болгаш оолдар».
17.50 МЕДЭЭЛЕР.
18.00 ДЕЛЕГЕЙ.
18.45 Кым кымыл? XX век. Н. Зелинский.
18.52 МЕДЭЭЛЕР.
19.00 Шактың бедни.
19.25 «Черлик Роза». Телесервал.
19.55 «Джинна Лоллобриджида. Дүн болгаш бөгүн».
20.40 Тамчыктыг удунар, чаштар.
21.00 МЕДЭЭЛЕР.
21.40 «Тулчушкундан эеп келбөр». А. Д. Сахаров дугайында док. фильм.

16.00 Мультитроля.
16.30 Золушканың чанынга балга.
16.50 МЕДЭЭЛЕР.
17.00 Тин-пигги.
17.20 «Элен болгаш оолдар».
17.50 МЕДЭЭЛЕР.
18.00 ...16 харга чедир болгаш оол өрүдүлгөргө.
18.30 Россиянын үнери.
18.45 Кым кымыл. XX век. М. Хари.
18.50 МЕДЭЭЛЕР.
19.00 Шактың бедни.
19.25 «Черлик Роза». Телесервал.
19.55 «Сактын чорзунар дөш». Ю. Белов. Л. Филатованың автор программазы.
20.40 Тамчыктыг удунар,

он ужуралдар. Дадарын генералдын ортулуу.
17.30 Рок-киээл.
17.50 МЕДЭЭЛЕР.
18.00 Кижик болгаш хоойлу.
18.25 «Тайна Яшки-трипичной кукайына» Уран-чечен фильм.
18.52 МЕДЭЭЛЕР.
19.00 Хөл-шмыдыраа Олимпиадазында.
19.10 Детективтер клубунда. Уран-чечен фильм. «Дезишникде» (Франция).
20.40 Тамчыктыг удунар, чаштар.
21.00 МЕДЭЭЛЕР.
21.40 Хуулаазынын шөлү.
22.30 Хоккей. «Известия» солунун шанаалы дөш

12.10 Смак.
12.20 «Радуга» улусчу чогаалдыгының бүгү-делегей фестивалының телепрограммазы. Великобританияның программазы.
12.55 Палитра. Чурукчуун коржуну-биле делегей.
13.15 «Кусто команданың суг алааны одиссеясы».
14.05 Улуг театр. Хүннер болгаш кежээлер.
14.50 МЕДЭЭЛЕР.
15.00 «Бузуеве, кортна, дилеве». Фильм 1, 3-кү сериязы — «Шилдиге».
15.50 Дириг амытаннар делегейинде.
16.40 Угааның эрлер болгаш угааның херээженнер.
17.10 Мурнууда болгаш соолда...
18.05 «Маккензиң адлыны» Уран-чечен фильм (АКШ).
20.40 Тамчыктыг удунар, чаштар.
21.00 Кадар медээлер.
21.45 Чүү? Кайда? Каян?
22.55 Парнасче чала.
23.52 МЕДЭЭЛЕР.
00.00 Парнасче чада (уланчызы).
00.25 Уран-чечен фильм «Ванда Гриссомов».

19.00 Мультфильмдер «Баскотбол халыкыны», «Супершпер сүрер бэулузг анчалар».
20.05 Режиссёр Диноун фильмтери. «Операция Святый Юлианус».
22.00 Улуг-хүн.
22.55 Романстар.
23.05 — 00.55 Хоккей. «Известия» солунун шанаалы дөш делегей турнири. Италияның чыныды командазы — Россияның чыныды командазы. 2-ги болгаш 3-кү оюннары. Чапсарда МЕДЭЭЛЕР. (00.00).

РЕДАКЦИЯ КОЛЛЕГИЯЗЫ: Н. С. Базыр (кол редакторун оралакчызы), А. Б. Монгуш, М. Д. Оюв (харым-салгалы секретары), М. М. Саая (кол редакторуну оралакчызы), Н. С. Эрген.
РЕДАКЦИЯНЫН ТЕЛЕФОННАРЫ:
Кол редактор — 3.43.34; кол редакторуну оралакчылары — 3.33.91; 3.34.17; харымсалгалы секретары — 3.34.92; оралакчылары — 3.45.93.
КИЛДИСТЕР: витплеа амдыралы — 3.34.19; 3.34.98; аетпур — 3.34.49; 3.36.73; келээ жыма-агыб — 3.36.82; 3.34.57; культура, өөрелте болгаш чогаал — 3.39.15; медээлер болгаш спорт — 3.37.11; очула — 3.34.39; 3.34.93; чагаа — 3.39.03; корректорлар — 3.41.23; идузукчулар — 2.27.41; солуу келбей баргалда — 3.57.92; 3.14.94; бухгалтерия 3.41.16.

ЧАРЛАДАР

ДАМЧЫДЫЛГА

Декабрь 13-те, вторникте, 18.00 шактан 19.00 шакка чедир «Президент-биле бир шак» деп дамчыдылга болур.

Тыва Республиканы Президентизи Ш. Д. Ооржак дамчыдылгага киржир, көрүкчүлерниң айтырылгарына харыылаар.

ХУНДУМУЛ КЫЗЫЛЧЫЛАР БОЛГАШ НАЙЫСАЛАДЫН ААЛЧЫЛАРЫ!

Декабрь 14-те 17.00 шакта В. Көк-оол аттыг хөгжүм-шин театрына Бугу-россиянын караа чеп-пестер ниятелиниң 70 чыл оюнга тураскааткан ачы-буян концерти болур.

Концертке ТР-нин алдарлыг артистери Надежда Куулар, Титов Санчат, Демир-оол Кежиктиг, Донгак Монгуш, Кызылдың уран чүүл унчишезинин «Азас» ансамбли, Улусчу чогаалдык бакчынының артистери, «Тыва» ансамбль, ыраажы Солун-оол Монгуш болгаш ук ниятелидиң бот-тывынгыр артистери киржир.

Билеттерни театрын кассазында салдып турар, өртээ 3000 рубль. Коллективтиг чагыларны 3-28-46 телефонда хүлээп ай турар, азы Кочетов кудумчунда 2 дугаар бакчының 54 дугаар квартиразында.

УЛУГ КОНЦЕРТ БОЛУР

Россияны составына Тываның каттыжып киргеннин 50 чылдына тураскааткан кожууннарнын «НАЙЫРАЛ» деп фестивалдарынын тиелекчилери улуг концерттин 1994 ЧЫЛДЫН ДЕКАБРЬ 17-ДЕ 14.00, 16.00 шактарда Тыванын күрүне филармониязынга көргүзөр.

Кирериниң билет өртээ 2000 рубль.

ХӨГЖҮМ-ШИИ ТЕАТРЫНГА

ССРЭ-нин культуразынын тергини Сергей МОНГУШУН чогаалдыкы кежээзи 1994 чылдын декабрь 16-да хөгжүм-шин театрынга болур.

«Тыва», «Саян», «Азас», «Күш-ажылчы чалы назын» ансамбльдерин артистери программага киржир.

Кирериниң билеттерин хөгжүм-шин театрынын кассазында салдып турар. Чогаалдыкы кежээ 16.00 шакта эгелээр.

ХУУДА ЧАРЛАЛ

Бо чылдын ноябрь 14-те Улан-Удэ хоорайдан самолет-биле келген Галия Оолак (Бин-Хем кожуун чурттуг) сумканы эгилдиз бээрин диледис. Эккээр чери: Кызыл хоорай, «Найырал» кинотеатр, бухгалтерия.

СОҢГААРЛАТТЫНГАН

Республикага хостуг хүрешти хөгжүдеринге ачы-дуза чедеринин лотереяны ойнадыры бо чылдын октябрь 25-тен декабрь 23-чк сонгаарлаттынганын Тыва Республиканын хостуг хүреш федерациязы анынадыл тур.

Лотерея билеттери эки тараттымаанында сонгаарладышкынын кылган.

«ШЫН» СОЛУНУ ДАМЧЫШТЫР

Бистин эргим ынак огулус Вадим Михайлович Монгушту чырык өртемдейден сөөлү орунче удежиң, бистин салым-чолууска таварышкан берге уде деткамчени көргүскен. Өвүр кожуунуң төвү Хаңгаайттын бүгү чоунага, өөрениктерге, бакшыларга, орук-тудуг уастогунуң эмнелениң, культура килдизиниң коллективтеринге, суур чагыраанынга, хөгжүм шлоазының бакшыларына, Кызылдың бакшы институтунуң төвү факультетиниң студенттеринге, огулустун чыныс классикаларына, ТесХемден келген бүгү дөргү-төрелдериниске улугу-биле чоттиргениниси «Шын» солуну дамчыштыр үлөргөй деп тур бис.

ТӨРЕДЕРИ. (Солунун дараазында номери декабрь 14-те үнер).

АГАР САНЫ: «Тыва соьбанк» № 363505

Тыва Республиканын Парладалы болгаш меделер министрствозунун чанына парладланың медээлерин хостуг чорун камгалаар талазы-биле Тывада харгаарал чегинге бүрүктеттениң Бүрүктеттениң дугаары — Т.00007